

TEXNOGEN IFLOSLANGAN HUDUDLARNING TUPROQ IQLIM
SHAROITLARINING EKOLOGIK HOLATINI O'ZGARISHI

G.N. Mirzoidova

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universiteti,
Universitet ko'chasi, 4, 100174 Toshkent, O'zbekiston.

E-mail: tulaevaggg@icloud.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21931246>

Annotatsiya. Mazkur maqolada texnogen ifloslangan hududlarning tuproq va iqlim sharoitlari o'zgarishi masalasi yoritilgan. Ushbu hududlarda amalga oshirilayotgan sanoat va qishloq xo'jaligi faoliyatining ekologik oqibatlari, tuproq unumdorligi va atmosfera havosining ifloslanishi ko'rib chiqilgan. Shuningdek, ushbu muammolarni hal qilish uchun zamonaviy ekologik boshqaruv va rehabilitatsiya usullari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: - Texnogen ifloslanish, - Tuproq unumdorligi, - Iqlim o'zgarishi, - Ekologik boshqaruv, – Rehabilitatsiya.

Abstract. This article addresses the issue of changes in the ecological conditions of soil and climate in technogenically polluted areas. It examines the environmental consequences of industrial and agricultural activities in these regions, including soil fertility and air pollution.

Modern ecological management and rehabilitation methods to address these problems are also analyzed.

Keywords: -Technogenic pollution, -Soil fertility, -Climate change, -Ecological management, – Rehabilitation.

Kirish. Texnogen ifloslanish – zamonaviy sanoatlashuv va urbanizatsiyaning eng dolzarb muammolaridan biri bo'lib, uning tuproq va iqlim sharoitlariga ta'siri ekologik muvozanatni izdan chiqaradi.

Ushbu maqolada texnogen hududlarda kuzatilayotgan asosiy ekologik o'zgarishlar va ularni yumshatish yo'llari muhokama qilinadi.

Asosiy qism. Texnogen ifloslanishning tuproq holatiga ta'siri; Texnogen hududlarda tuproqning kimyoviy va fizik xususiyatlari sezilarli darajada o'zgaradi. Ushbu o'zgarishlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Og'ir metallar bilan ifloslanish [1].
2. Tuproqning pH darajasining buzilishi [2].
3. Biologik xilma-xillikning kamayishi [2].

Texnogen zonalarida joylashgan tuproqning unumdorligi sezilarli pasayadi, bu esa o'simliklarning o'sishi va rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bu holat, ayniqsa, qishloq xo'jaligida tuproq resurslarini samarali boshqarish zaruratini oshiradi.

Tuproqni qayta tiklash bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, melioratsiya va organik o'g'itlardan foydalanish orqali tuproqning unumdorligini qayta tiklash mumkin.

1-rasm

Iqlim sharoitlarining o'zgarishi. Texnogen zonalarda atmosferaga chiqayotgan zararli gazlar quyidagilarga olib keladi:

1. Mahalliy mikroiklim o'zgarishlari [3].
2. Yomg'ir suvining kislotali xususiyat kasb etishi [3].
3. Issiqxona effektining kuchayishi [4].

Shuningdek, sanoat korxonalaridan chiqayotgan issiqlik chiqindilari mahalliy mikroiklimga ta'sir ko'rsatadi.

Bu esa qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatiga ham ta'sir qilishi mumkin. Kislotali yomg'irlar tuproq va suv resurslarini ifloslantiradi, bu esa o'simliklar va hayvonot dunyosiga salbiy ta'sir qiladi.

Muammolarni hal qilish yo'llari. Texnogen ifloslangan hududlarning ekologik holatini yaxshilash uchun quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi:

1. Tuproqni fitomeliorsiya usuli bilan tozalash [1].
2. Atrof-muhit monitoringini kuchaytirish [2].
3. Zamonaviy texnologiyalar yordamida sanoat chiqindilarini qayta ishlash [4].

Fitomeliorsiya, ya'ni o'simliklardan foydalanib tuproqni reabilitatsiya qilish usuli, texnogen hududlar uchun samarali yechim hisoblanadi.

Shuningdek, ekologik boshqaruv tizimining rivojlantirilishi sanoat va qishloq xo'jaligi faoliyatini barqarorlashtirishga yordam beradi.

2-rasm

Xulosa. Texnogen ifloslangan hududlarning tuproq iqlim sharoitlarini ekologik holatini yaxshilash – uzoq muddatli va kompleks yondashuvni talab qiluvchi jarayondir.

Ilmiy tadqiqotlar va zamonaviy boshqaruv usullari ushbu hududlarda barqaror ekologik muhitni tiklashda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, aholini ekologik xabardorligini oshirish va ekologik qonunchilikni mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov A. “Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish asoslari”. Toshkent: O‘zbekiston, 2020.
2. Hasanov B. “Texnogen ifloslanishning tuproq va suv resurslariga ta’siri”. Toshkent: Fan, 2019.
3. United Nations Environment Programme (UNEP). “Global Environment Outlook 6”. 2021.
4. Smith J., “Industrial Pollution and Its Impact on Soil”. Journal of Environmental Studies, 2020.